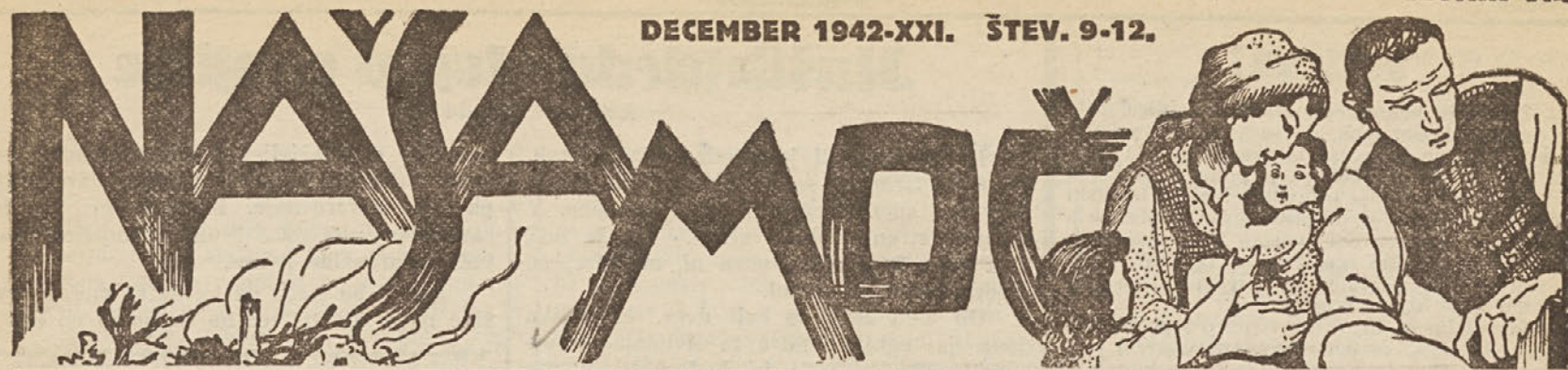

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

K letošnjemu božiču in novemu letu!

Ali se nam ne zdi, da nam zastaja roka, ko jo skušamo podati prijatelju, znancu, očetu, materi, sinu, hčeri in se ustnice razmaknejo v navajeno voščilo: Vesele božične praznike! Srečno novo leto!

Vesele praznike? Kaj imamo danes čas za praznovanje? Kaj je v našem izsušenem srcu še prostora za veselje?

Bilo je za časa vlade rimskega cesarja Avgusta. Takrat, ko so učenjaki zdvomili nad vso modrostjo grških in rimskih modroslovcev, takrat ko je ves človeški rod nestrpnost pričakoval prihod boga Pana ali Ozirisa ali Jehove in menil, da bo prišel na svet z močjo in veličastvom, da bo dvignil ljudstvo iz nevednosti, ponižal mogočnike, dal zavetja preganjanim, takrat, ko so orientalski vedeževalci brskali po drobovju zaklanih živali in stikali za zvezdnimi znamenji in ugibali, ali bo prišel Pričakovani z vzhoda ali zapada, takrat se je v neznatnem mestu Betlehemu v Judeji rodil Kristus, Luč sveta, Beseda rešitve, Kralj vseh kraljev. V skromnosti in skritosti se je rodil in je svoj kraljevski proglas objavil po angelih preprostim okoliškim pastirjem: »Mir ljudem na zemlji, ki so Bogu po volji!«

Mir! V tej besedi, v tem dejstvu je sreča, je blagoslov božičnih praznikov, je vsa vsebina našega vsakoletnega novoletnega voščila.

Mir v srcih, da bo naša sreča popolna, mir v dušah, da bomo vredni biti imenovani otroci božji, mir med nami, da bo nebeški blagoslov rosil na nas.

»Mir ljudem na zemlji, ki so Bogu po volji!« Kaj naj storimo, da bomo Bogu po volji? Kako bomo dosegli mir v samem sebi, kako blagodejni mir v svojih odnosih do brata in sestre?

Pred vsem vrednotimo pravilno in v pravem vrstnem redu dobrine duha in sveta, kajti le tako bomo notranje uravnovešeni, le tako bomo utolažili neutolažljivo srečo svojega srca po sreči in miru. Na prvem mestu je Bog, na drugem človek, šele na tretjem vse zemsko imetje. Ako sem tretje izgubil, naj me teši bratska ljubezen, nad vsem pa naj vlada Bog, nebeški poplačnik za vsako lepo misel, za vsako dobro besedo, za vsako plemenito dejanje, za vsako potrpljenje, za vsak pobožen vzdih.

Drugič: Zanesimo se na nauk Kristusov: »Poglejte ptice pod nebom, pogledajte lilije na

polju! Ne sejejo in ne žanjejo, pa še sam Salamon v vsej svoji krasoti ni bil lepše oblečen ko katera izmed njih.« In na priliko o vrabcu na strehi mislimo! Tako malo je vreden, nas je učil Učenik, da sta dva za krajcar. Pa še eden ni padel mrtev na tla brez volje nebeškega Očeta. Če na vrabčka na strehi misli Bog, mar more pozabiti na nas, ki nas je ustvaril po svoji podobi in podobnosti? Kaj bi torej zvedavo stikali v bodočnost s svojimi zlo slutečimi mislimi, ko ne vemo, če nam je jutrnji dan ploh še namenjen! Danes ni teža tolika, da je ne bi zmogli, skrb za jutrnji dan zaupajmo Bogu in jo prevalimo na njegova vsemogočna ramena!

V pravnem vrednotenju dobrin bomo doživeli mir v svojih dušah, v zanašanju na Boga in v veri v njegovo pomoč mir v svojih srcih. Pa veselje božičnega dne? In sreča za novo leto?

Zopet nam je najbolj priročna svetopi-semska beseda, da bo blagor tem, ki na bližnjega v nesreči ne pozabijo. Ne samo na prijatelja, znanca, tega tem bolj, ampak tudi na neznanega rojaka, da, tudi na tujca. Kristus je učil, da nam je bližnji vsak človek, visokoletečemu Judu celo zaničevani Samarijan! Koliko je danes prilike za dobro delo, koliko možnosti za delitev duhovnih in telesnih del usmiljenja! Lačne nasičevati, žejne napajati, bolne obiskovati, žalostne tolažiti, zapuščenim vlivati pogum v srca, biti vedno in ob vsaki priliki bližnjemu v pomoč in oporo, podporo in tolažbo: Ni je večje sreče za človekovo srce! Ni je lepše zavesti za človekovo dušo! Ni ga večjega veselja za slehernega izmed nas!

Ko o božičnih praznikih in novem letu 1943 »Naša moč« osmič želi svojim bralcem in številnim zavarovancem Vzajemne zavarovalnice vesel božič in srečno novo leto, ko želi, da bi s pogumom zapisal vsak slovenski gospodar na podboje svojih dveri staro in slavno znamenje Treh kraljev 19 + G + M + B + 43, izraža vero, da bodo vsakemu od nas skrajšane tegobe današnjega časa, olajšane pa bodo gotovo, ako jih bomo prenašali v mislih na božjo pomoč in v prizadevanju za podporo bližnjemu: Tako bo tudi letošnji božič vesel in doživeli bomo v svojih srcih za novo leto srčne sreče polno mero in radosti obilo, ker bomo Bogu po volji, ker bomo vredni doživeti veselo oznanilo angelskega božičnega voščila: Mir ljudem na zemlji!

A. M. Slomšek, slovstvenik 1800 – 1862

V prvih jesenskih dneh je pred osemdesetimi leti umrl škof Slomšek. Sin preprostega slovenskega človeka kakor vsi naši veliki možje, se je odpovedal samemu sebi in se postavil ves v službo narodu. Že kot bogoslovec je učil svoje tovariše slovenskega jezika, ko pa se je vrnil iz kaplanske službe v semenišče kot spirital, je začel spet navdušen učiti. Tudi za uradnike je imel poseben tečaj slovenščine. Svoje učence je navajal k pisateljskemu delu, jim pilil pesmi, potem pa te pesmi priobčeval v posebnih knjigah, največ nabožne vsebine.

Najznamenitejša njegova vzgojna knjiga je »Blaze ino Nežica v nedeljski šoli«. Rad bi bil dal ljudem dobrega čtiva. Sam ni mogel ustanoviti take družbe, pač pa se je kasneje rodila iz te misli Mohorjeva družba. Potem je začel izdajati letopis »Drobtinice«, ki naj bi služil učiteljem in učencem v pouk in kratek čas.

Največ pa je pisal sam. Pel je pesmi, ki ne izražajo morda njegove življenjske borbe, niti ne objektivne podobe človeškega življenja, pač pa tisto krščansko modrost, ki naj uravnava naše življenje, da bo dobro, pravno pošteno, Bogu dopadljivo in v Bogu veselo. Vendar je kljub temu poučevanju Slomšek pesnik, pri katerem se mora vsak Slovenec ustaviti. V nekaterih njegovih pesmicah je namreč izražen pesniški duh tako lepo, tako nazorno in toplo, da so te pesmi čisto osebnostne in žive. Naslonil se je Slomšek popolnoma na ljudsko tradicijo, zato so njegove pesmi ljudstvu tako blizu, da jih je za svoje sprejelo in jih še danes poje. Spomnimo se samo pesmi: »Kje je ljubi Bog doma«, »Glejte že sonce zabaja«, pred vsem pa »Jagode in otroci«, ki je boljša pesem, kakor pa kasnejša Stritarjeva. Tudi ne pozabimo njegovih »Poštenih zdravčik«, ki jih še danes vsakdo zna: »En hribček bom kupil«, ali »Zdravica za Slovence«.

Prav te pesmi, ki so zapete na narodni podlagi, so najlepše in najboljše. V njih se je najbolj ljudstvu približal in te so tudi najbolj ohranjene.

J. P.

14

Fatima!

Živela je nekoč lepa arabska deklica. Bila je tako čudovito lepa, da se je vsak zagledal vanjo, kdor jo je srečal. In vendar ni bila srečna. Ker je bila sila bogata, je potovala iz kraja v kraj in se nazadnje ustavila v lepi portugalski deželi. Zgradila si je prelesten grad in preživela v skritosti dobršen del svojega življenja.

Deklici je bilo ime Fatima. In kraj, ki je nastal ob njenem gradu, se je imenoval po njej Fatima in še danes nosi to ime.

In vendar bi kljub pravljici o lepi arabski deklici in kljub mestecu ob njenem gradu verjetno ne vedeli za Fatimo, ako se ne bi bile v naših dneh v tem kraju dogodile čudovite stvari. Tako pa danes odmeva po vsem svetu: Fatima! Fatima!

Bilo je 13. maja 1917. Sredi prve svetovne vojne. Trije skromni pastirčki iz Aljustrela pri Fatimi so gnali svojo živino na pašo. Točno opoldne zasije okolica v močni svetlobi, iznad hrastovega grmiča se prikaže Marija in pove:

»Kraljica rožnega venca sem! Molite rožni venec, zadoščujte za žalitve Jezusovemu in mojemu Srcu, da se Bog usmili človeškega rodu in pomiri narode, ki krvave po bojiščih.«

In je zapretila: »Ako se človeštvo zares ne spreobrne in ne vrne k svojemu Bogu, bo kmalu zadivjala nova, še hujša svetovna vojna. In več narodov, ki je Boga zavrglo, bo skoraj povsem uničenih.«

Marijina napoved se je izpolnila, nova vojna se je razdivjala po vseh delih sveta, vojna, ki ji prva svetovna vojna po svojem obsegu in svojih strahotah še senca ni. Naj se ne bi izpolnila še druga Marijina napoved! Naj bi bili dnevi tegob za naš narod prikrajšani!

V tej želji in s to prošnjo bo ves naš narod od januarja do maja 1945 opravljal prvih pet sobot v mesecu zadostilno pobožnost v čast Srcu Marijinemu, imenovano fatimsko pobožnost. Naš prevzvišeni nadpastir je za opravljanje te pobožnosti izdal sledeči proglas:

Splošno znana je že napoved Marijina, ki se je leta 1917 šestkrat prikazala trem pastirčkom v Fatimi na Portugalskem, da bo izbruhnila nova hujša vojna, če ljudje ne bodo nehali žaliti Gospoda Boga. Novo dobo miru in vse z mirom zvezane dobrine pa je obljubila, če se svet posveti njenemu brezmadežnemu Srcu.

Dne 31. oktobra letos je papež Pij XII. kot skupni oče velike krščanske družine, kot namestnik Onega, kateremu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji, posvetil brezmadežnemu Srcu Marijinemu ves svet — tudi nas.

Mi pa se moramo pridružiti tej posvetitvi in jo odkrito ter vdano ponoviti, da bomo tudi sebe osebno in vse naše občestvo posvetili brezmadežnemu Srcu in bomo tako bolj vredni obljub, ki jih je dala usmiljena Mati božja. Da bo naša posvetitev resnična in prava, učinkovita za vse naše zasebno in javno življenje, se moramo primerno temeljito pripraviti, da bodo naše duše sposobne sprejeti velike milosti — sadove te posvetitve.

V ta namen bomo opravili pobožnost peterih prvih sobot od januarja do maja prihodnjega leta, ob koncu šmarnic pa, 30. maja, se bodo vse župnije in vsa škofija posvetile brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Pobožnost prvih sobot bomo združili z dosedanjjo pobožnostjo prvih petkov. Ni treba drugega kakor da še v soboto po prvem petku prejmemo sveto obhajilo, molimo en del rožnega venca, in četrt ure razmišljamo skrivnosti rožnega venca. Vse pa v namenu, da zadostimo Mariji za grdenje in kletve, s katerimi se tudi med nami ne-hvaležno žali.

Vsa podrobnejša navodila bodo sledila v cerkvenih oznanilih in deloma v tisku.

Vse drage vernike ljubljanske škofije pozivam in prosim, da se udeležujejo pobožnosti peterih prvih sobot, da se tako duhovno dobro pripravimo za skupno posvetitev brezmadežne-

Naših dedov toplo ognjišče

Anton Vindišar

Na široki cesti je nemir: vihar, prah, kamenje. Drenjajo se množice, z vseh strani in v vse smeri begajo ihtee, izmučene. V tuljenje siren piskajo stroji. Vse je noč, brez miru in kraja. Dneva ni, ni jutra, ne večera. Cesta je pekel.

Ob beli cesti se beli dvor. Slovenska domačija: ognjišče miru in življenja od vekomaj, zibelka rasti in bodočnosti v vse vekove. V zeleni gmajni plica, v dišeči ajdovi njivi čebela. Srečen je kmet, grad mu je dom, vse več: raj mu je dom.

Kje smo in kam?

Ali čutimo cesto, kako jo bega privid: domov! Čujemo dvor, ko toži za svojimi ljudmi, kliče po delovnih rokah in vabi osamljen! Kmetije hirajo, delo trpi na časti. Trdo je in težko, ali nujno in lepo za življenje — le slabo je plačano. Drobijo se domačije in grunti v bajte, v neobdelane gmajne in zapuščene vrtove.

Čujmo oba: nazaj domov! K zemlji nazaj, na kmečko delo nazaj, da ostane dom

Zavarovalnina je sreča v nesreči. Glejte, da ne boste zaradi svoje malomarnosti objokovali nesreče v nesreči!

in zaživi naš rod slezenski. Dom, zbrano delo težkih stoletij, žuljavih rodov. Dom, naše narodne kulture dokaz in spomenik. Dom, ki bo nanj vezan naš mladi rod s silo ljubezni in ponosa. Dom — žarišče sreče, ognjišče miru, zagotovilo žive bodočnosti.

Zdi se, da naš slovenski grunt več nima korenin do pekla. Ni več naše bogastvo in naš ponos. Preživlja razmere in čase, ki se jim izogniti brez škode ne more. Pri najboljši volji ne pomaga noveno delo, ki ni dobro premišljeno, ki ni po zrelem načrtu do kraja preudarjeno in vrženo v žilave roke.

Vendar ni še vse zamujeno. Še je čas, da zavijamo rokave in s trdo pestjo odvrnemo ovire, ki motijo miren razvoj naših domačij.

Najprej bi morala biti vsaka slovenska domačija primerno požarno zavarovana. Lepa naša poslopja predstavljajo sad mnogoletnega dela in težkega truda. Vredno je, da za njihov obstoj mnogo žrtvujemo. Ona so del našega narodnega premoženja, torej del naše kulture. Ponosna poslopja so prva celica razvoja in zdravja.

Razumeti bo treba, da zahteva urejeno življenje dela, delo pa urejenega varčevanja. To so neizogibne žrtve, ki nas povedejo čez

mu Srcu Marijinemu v trdnem upanju, da bo po Marijini priprošnji Bog izpolnil, kar je Marija obljubila, namreč da se bo spreobrnili veliki narod, ki trpi pod jarmom brezboštva, in da bo svetu podeljena doba miru — če bomo mi resno in dosledno storili, kar je pogoj za to: da se spreobrnemo in nehamo Gospoda Boga žaliti.

Ljubljana, 5. decembra 1942.

† GREGORIJ ROŽMAN
škof ljubljanski

nenadne ovire življenja, sicer klonemo na poti. Varno in sodobno urejeno varčevanje pa je le zavarovanje. Kdor hrani, naj bo zavarovan; ako imaš hranilno knjižico, imej tudi zavarovalno polico.

Misliti bo treba na to, da se močne družine naših kmetij več ne cepijo in ne iščejo

Kdor premije redno ne plačuje, samo sebi škoduje.

kar vsi dela zunaj po svetu. Beg z dežele v industrijska in mestna središča bo treba omejevati, ker postaja ta pojav naša narodna bolezen, slabost in smrt. Zato bo treba kmečkemu stanu vrniti njegovo lepoto, njegovemu delu čast in pravo plačilo, življenju tega mučeniškega dela varstvo tudi v bolezni, onemoglosti in starosti. Kmetu pokojnino! Ob bolezni podporo! V starosti varen kot! To so naše narodne nujnosti. Vse to nam pa more obvarovati in prinesiti le zavarovanje.

Še vedno hirajo domačije, ko odhaja s culo po svetu prvi sin in z bornim deležem drugi sin. Oče odšteje hčerki doto, pa mu ostanejo le težki dolgovi. Oče postane suženj številnih upnikov, le še v gruntih bukvah lastnik, v resnici se le za druge pot. Tudi tu more pomagati zavarovanje: življenjsko zavaruje doživetje fanfu, ko mu dozorijo leta, hčeri doto, študentu šolanje, očetu mirno starost, materi na stara leta kot brez pomanjkanja. Zavarovanje sicer dovoli, da se zadolži grunt, vendar pa ta dolg takoj zaščiti z jamstvom takojšnjega izplačila, ako pade dolжник — oče. Gospodarjeva smrt več ne pusti upnikom, da bi razmetali grunt, zavarovanje zaduši glas bobna in reši domačijo novim rodovom. Zavarovanje more v resnici mnogo prispevati k vstajenju naših lepih domačij. Prav umevano, v pravem času in na pravi način postavljeno v naše gospodarjenje je marsikdaj in še bo rešilo pre-

Plačana premija pomeni zavarovancem v teh časih največjo vrednost.

nekateri naš dom in družino pred razpadom. Urejena domačija je dokaz kulture našega človeka, pravilno sodelovanje z zavarovanjem pa le potrjuje te naše kulturnosti.

Seveda je težko, vrstati v ta dom in mu dati vso ljubezen, ko pa garanje nima konca in ne pozna počitka, ne starosti, dvakrat težko, ko vabi tam zunaj lagodno življenje. Toda vsi ti begunci z domačij — le pogledajte jim v lica — izkoreninjeni in nesrečni žgoče domotožijo in se na starost nujno vračajo onemogli v svoje rodne domove. Pribijmo, da je treba rodno grudo za vsako ceno in zvesto ljubiti in to ljubezen zavarovati: da je noben polom življenja ne more ovirati in smo v zavetju zavarovanja varno in vedno na vse pripravljeni. Vedno na vse pripravljeni!

Mnogo časa izgubi, kdor nič ne dela; še več časa izgubi, kdor dela zlo; največ časa izgubi, kdor dela nekaj, za kar ni poklican. (Seneka.)

Kuge, lakote in vojske ...

Ivan Martelanc

Od najstarejših časov štejejo vojsko med najtežje nadloge, ki zadevajo človeški rod. Ne zaradi tega, ker vojna vihra pustoši po rodni poljih, uničuje mesta in vasi, ločuje brata od sestre, moža od žene, sina od očeta, saj rode take in podobne posledice tudi povodnji, poplave, neurja, požar, potresi in druge nezgode, ampak zato, ker poleg kuge in lakote v vojski najbolj na široko smrt zamahuje s svojo koso in pobira z zemeljskih livad najsočnejše bilke, najbolj zdrava življenja.

Zanimivo je pogledati v zgodovino in iskati podatke o tem, koliko žrtev so zahtevale prejšnje vojske. To je zanimivo že zaradi tega, da ob teh zgodovinskih ugotovitvah pregledamo vso grozoto sedanje vojne, ki v svoji splošnosti ni le ozemeljsko najrazsežnejša, ampak tudi zahteva večje človeške žrtve, kot so jih zahtevale morda vse vojske na svetu v zadnjih dveh, treh stoletjih ali pa še v daljšem razdobju.

Nas kot zavarovalničarje zanimajo ti številčni pregledi zlasti še zato, ker to izredno umiranje tolikšnega števila zdravih, mladih ljudi znatno vpliva na povprečno ljudsko umrljivost. Ker pa je le-ta podlaga za izračun pravilne in zadostne premije za življenjsko zavarovanje, stoji zavarovalna tehnika pred sledečo odločitvijo: ali zaradi vojnih žrtev na splošno zvišati premije življenjskega zavarovanja ali pa ne upoštevati poviška umrljivosti zaradi vojnih dogodkov, zato pa izločiti iz preračuna premij vojno nevarnost, tako zvani vojni riziko.

Zavarovalničarji so se odločili za drugo možnost. Ta odločitev pa ne vpliva le na višino premije, ampak istočasno tudi na ob-

seg jamstva zavarovalnice: ker zavarovalnica pri preračunu premije ni upoštevala povečanja nevarnosti zaradi vojne, je jasno, da ne more kriti s svojim jamstvom tistih primerov smrti, ki so nastali zaradi vojne in ne bi bili nastali v teh in takih okoliščinah, ako vojne ne bi bilo; s strokovnim izrazom pravimo, da zavarovalnica za vojni riziko ne jamči, ako ni bilo to posebej dogovorjeno in ni sklenitelj zavarovanja za to doplačal posebnega pribitka k premiji.

Da zavarovalnice na splošno ne prevzemajo kritja vojnega rizika, je razlog v tem, ker se pravilna in zadostna premija za vojni riziko težko preračuna: vsaka vojska je drugačna, traja dolg ali kratek čas, se vrši na ožjem ali obsežnejšem ozemlju, uporablja preproste načine bojevanja ali vse najnovejšje iznajdbe, zrakoplove, podmornice, močne eksplozivne snovi, elektriko, pline; dašnja vojna pa je celo totalna, vsesplošna, to je, vojskovanje se vrši po vseh deželah in delih sveta, pod vodo, na morjih, na suhem in v zraku, na bojiščih in v zaledju, vojni nevarnosti je izpostavljeno civilno prebivalstvo prav tako kot vojaki na bojiščih: vsakdo proti vsakomur, vsi proti vsem, da je nevarnost splošna, grozotno uničevanje popolno. V taki vojski števila žrtev ni mogoče predvideti, tu odpove vsak račun, tu bi vsaka napoved bila le ugibanje in nič več.

Pa tudi v prejšnjih vojskah število žrtev ni bilo enakomerno, da bi na teh podlagah bilo možno določiti neko pravilo, ki bi se jemalo pri zavarovanju za podlago. Naj navedemo le nekaj primerov!

V krimski vojni (1854 do 1864) je sodelovalo 309.000 Francozov, 98.000 Angležev

in 394.000 Rusov. Padlo je 96.000 ali 30.9% Francozov, 22.200 Angležev (22.7%) ter 22.5 odstotka Rusov, tako da je znašalo število žrtev 25.4% vseh vpoklicancev. To je izredno visok odstotek, ki ga bomo razumeli le, ako se spomnimo, da je v tej vojski več žrtev pokosil pegasti legar kot pa sovražnikovo orožje.

V italijanski vojni (1859) je bilo vpoklicanih pod orožje na primer nekako 200 tisoč Francozov, padlo jih je 8700 ali 4.3%.

Mehiške vojne se je udeležilo 35.000 Francozov, ni se jih vrnilo domov 6700 ali 19%. Podatki o drugih vojnih udeležencih nam niso znani, število žrtev na francoski strani pa niti ni tako veliko, ako pomislimo na težave, ki jih je tedanja armada morala preživeti na potovanju v Mehiko in ob vrnitvi domov, pa še na to, da je v tej vojni trajalo vojno stanje celih 5 let (1862 do 1867).

V avstrijsko-pruski vojni (1866), ki je trajala vsega le 35 dni, je padlo Prusov 11 tisoč 700 ali 2.7% od 437.000 vpoklicancev. Avstrijci so imeli med 407.200 vojakov 21.200 zgub ali 5.2%, Saksonci pa 900 žrtev ali 3.8 odstotka od 24.000 vpoklicancev.

V nemško-francoski vojni (1870/71), ki je trajala nekako pol leta in se je končala z nemško zmago, je na vsaki strani sodelovalo nekako po 1.450.000 vojakov, zgube so bile pa kaj različne. Dočim je padlo le 43.600 Nemcev ali 3%, je znašalo število žrtev na francoski strani 140.900 ali 9.7%.

V rusko-japonski vojni, ki je trajala 19 mesecev, so Rusi zgubili 57.400 mož od 1.365.000 vojakov, to je 4.2%, japonske žrtve pa so znašale od 1.160.000 vpoklicanih vojakov 83.400 ali 7.2%.

Najbolj zanimive, poučne in deloma grozotne so številke iz prve svetovne vojne (1914/18) za nekatere glavnih narodov, ki so bili zapleteni v to vojno vihar. Povprečne

Zarja

V. Beličič

Šestdesetletna Agničeva Meta sedi na stolčku ob prisojni skednjeni steni in gleda v sonce. Ona vsaj misli, da gleda vanj, v resnici pa so drobne in nagubane oči stisnjene, le toplina rdečega decembrskega sončeca ji boža blede veke. Snega še ni, južni veter drhti v ozračju — vsak čas morajo pognati žolti gučki pod hrasti. Vse je tiho, na sadnem drevju ni več niti enega lista. Tam pri hišici brska po tleh Metina edina kokoš.

Meta gleda v sonce in se razgovarja s spomini. Njeno srce je omotično ko po dišečem vinu; nič več ne loči let in časa tisto njeno srce, ki je moralo použiti toliko grenkobe. Ogrnjena v rjav robec si podpira brado z belimi, brezkrvnimi lehti. Nihče je ne vidi, nikomur ni na poti.

V velikem mestu živi njen sin Jakob. Odšel je, utihnil, ne glasa ne pisma ni, ko da bi umrl. Jakob je gospod, v časti in ugledu jo je pozabil. Zakaj?

Okoli teh misli se vrti Meta ko kresnica okoli svetilke. Razmišlja: dala sem mu vse trude in napore, leto za letom obračala to zemljo, še njo mu ohranila za poletne mesece oddiha, on pa — gospod — se ne zmeni, se ne zmisli, ker mu je predobro in ima vsega boljšega na izbiri. Ne vprašuje se tisti Jakob: Kako pa moja mati sama in ostarela na Slemenu? Gospod Jakob gleda v dalj in v šir, naprej in nazaj, on je učen; kraju in času ne pozna mej, njegovo srce je obnemelo ob neizprosni ostrini misli. Jakob Agnič računa z velikimi števili. Kdo je to: Agničeva Meta?

Božič je tu, spet bom čisto sama, ti ljuba moja Marija!

Ob tej misli, ki se pretaka med žalostjo in radostjo srca, med tiho tožbo in sladko hvaležnostjo, Meta odpre oči, zdrami se iz sanj in vidi kokoš, kako brska, vidi čiste hribe in blede nebo. Tedaj jo obide občutek, da živi v večnosti.

Tri leta ni bilo Jakoba na Sleme. Človek se izogiblje kraja, kjer ga je doletelo veliko razočaranje, hladno ponižanje. Jakobu je tak kraj Sleme, samotno in raztreseno naselje, odprto soncu in viharjem.

»Mama, oženil se bom. Karlina bo moja žena.«
»Karlina? Pusti jo, dokler je čas! Ona je preživa za ženo. Ali pa vsaj počakaj, da se unese.«

Po treh mesecih se je Karlina že oklenila drugega moškega; sam in tihi je ostal Jakob.

»Da mi je niste branili, mama, bi Karlina tega ne storila.«

»Slabo dekle, Jakob, ki ne čaka poroke zvesto in s potrpljenjem.«

Jakob se spominja: to se je zgodilo pred tremi leti. Mesec julij, žetev pri kraju, sončnice v cvetu, suša, nevihte. Spominja se tega, ko hodi po asfaltiranih in tlakovanih cestah, po pločnikih, po stopnicah, po parketih, po čistih in ravnih stazah v parku. Hodi enakomerno ko ura, nikdar nima umazanih čevljev, nikdar nima žulja na dlani, nobeno noč ne spi čvrsto in zdravo ko ubit. Počasi ko jutranje sonce iz sive megle vstaja pred njegovim srcem Sleme. Oči bole Jakoba, roke so mu živčne, nikjer nima obstanka: Sleme kliče. Vrh tega je božič tu, on nima v vsem velikem mestu nikogar, pri komer bi mogel povsem pozabiti na težu dneva in se je rešiti. Pač — tu je njegova nevesta, Jana, tiha in nasmejana ko marjetica v travi, a on čuti v sebi še toliko preostaline iz minulih let, da se mora prej očistiti za novo življenje, kakor se očisti njiva v pomladnih dežjih in viharjih.

Slemenci se čudijo gospodu Jakobu Agniču, ki gre navkreber po stezi in se bliža domu. Njemu samemu pa prepeva srce. Vse je še kopno in sonce sije, krog in krog je vse majhno, preprosto, domače, tiho. Jakobu se nikamor ne mudi; preskuša svojo mladost na znani, blatni stezi, veselo prelaga kovčeg iz roke v roko.

Badnjik — jasnina in sonce, Meta čisti blatne sinove čevlje, Jakob pa še leži in posluša stensko

uro. Soba diši po cimetu, po mleku in maslu, od peči žehiti vročina. Mati prinese čevlje noter in jih še dalje drgne z mehko krtačo, čeprav se svetijo ko steklo.

»Dolčas ti bo,« mu pravi. »Bi kam koračil.«
»Nikamor ne pojdem, k ljudem že ne. Gori k trtju pojdem, da spet vidim, kako smo visoko.«

To je njegov čudoviti dan: ne dotakne se ne svinčnika ne peresa, ne odpre ne knjige ne časopisa, ne sliši in ne vidi nobenega človeka. V njegovih nogah ni več ura, marveč je mladost. Ni čuti avtov, tramvajev, voz in vlakov; tudi godbe ni čuti; kakaj tišina poje po svoje, tako mogočno ko večnost.

Jakob stoji vrh košenice in gleda v zarjo nad zahodnimi hribi. Gleda vanjo, ko da jo vidi prvič. Sonce je zašlo in vžgalo tam zadaj morje žolto-rdečega ognja, ki negibno zlati vso pokrajino. To morje se počasi temni, sivi, blede — in Jakob ima občutek, kakor bi tisti zelenkasti sij — sled ugasle zarje — napovedoval nov dan. Nov dan!

Mladi gospod zdaj dokončno spozna, da je prava veličina le v preprostosti: v zarji na primer, v vaški večerni zdravamariji, v prvi zvezdi na nebu.

Pri luči tolčeta orehe in lešnike, jesta kruh in jabolka. Nato Meta poklekne, poljubi križec rožnega venca in začne moliti. Jakob odgovarja, naslanja se na komolce, nato pa tudi sam poklekne. Sladko potrjavajo svetonočni zvonovi pri Sveti Magdaleni.

»Dajte mi ta rožni venec, mama!«

»Pri patrih frančiškanih je bil kupljen in blagoslovljen, ko sem te poslala v šole. Dvajset let je že minilo, Jakob.«

On se ji samo nasmehne, stisne ji roke in ji pokima. Tako mu je pri srcu ko po blagoslovljenih duhovnih vajah. Zdrav je, v njem je toliko miru in sreče, da bo od vsega lahko še drugim dajal. Zdaj dokončno ve: mir in sreča sta tako blizu in tako preprosta, da ju more najti samo ponižen človek.

zgube (brez upoštevanja Rusije, za katero številk niso znane) znašajo 22% vpoklicancev, so pa pri posameznih državah kaj različne. Tako na primer je padlo 1,984.000 Nemcev, kar pomeni 14.9% v primerjavi s številom vpoklicancev (13,296.000). Avstro-Ogrska je imela pod orožjem 9 milijonov mož, padlo jih je 1,295.000 ali 14.3%. Francija je imela 17.2% žrtev (vpoklicancev 7 milijonov 974.000, od tega padlo 1,367.500). Angležev je padlo na raznih bojiščih 1 milijon 25.500 ali 11.3% med 9,041.000 vpoklicanci. Visoko je število žrtev Belgije: 372 tisoč 500 mož pod orožjem, padlo 78.000 ali 20.7%. Najvišji odstotek žrtev pa zapisuje Srbija. Po nekkih podatkih znaša nad 71%, po drugih 36.2%; ako vzamemo v poštev računsko sredino, je med 725.500 srbskimi vojaki znašala smrtna žrtev 343.500 mož ali 53.9%.

Zavarovalstvo temelji na načelu: V skupnosti je moč! To se pravi: Vsi za enega, eden za vse.

Da se ne bomo mudili predolgo ob navajanju suhih števil, naj dodamo le še to, da skoraj polovica žrtev v tej vojni gre v prvo in zadnje leto vojne, to je v čas premikajočega se bojevanja ter so žrtve v času stoječih vojnih operacij bile znatno nižje. Zanimiva je končno tudi ta ugotovitev, da je na primer izmed padlih Nemcev bilo 20% starih 20 do 22 let, 67% pa 20 do 30 let, prav tako je med padlimi Francozi četrtina bila starih do 23 let, 20% med 23. in 28. letom starosti, 17% v starosti 28 do 33 let. Tako vojska seka cvet vsakega naroda in je zato globoko utemeljena prošnja v litanijah, naj nas Bog tega zla reši in nam vojne grozote prihrani!

Z zavarovalniškega gledišča pa nastaja ob današnjem načinu vojskovanja nov problem. Sovražnik napada odprta mesta, bombardira kraje v zaledju, se vojskuje proti nasprotniku brez ozira na civilno prebivalstvo. Tako zajema neposredna vojna nevarnost vsakega prebivalca dežele in države, ki je v vojni. To je dejstvo, ki ga zavarovalnice v svojih preračunih premije niso upoštevale, zato morajo razmišljati o tem, kako naj zbera sredstva za pokritje tega izredno povišanega rizika, ako že ne kaže tega rizika, to je smrtnih primerov, ki nastanejo v zvezi z vojnimi dogodki kjer koli, tudi v zaledju, izločiti iz kritja tudi v življenjskem zavarovanju, podobno kakor je to novejša zavarovalniška zakonodaja že storila v stvarnih zavarovalnih panogah. Kakor je poseg države tudi v življenjskem zavarovanju v rečem smislu potreben, da se ustvari ravnotežje med pravicami in dolžnostmi, med obveznostmi zavarovalnic in dajatvami zavarovancev, tako je tudi resnično, da državna oblast zaenkrat pri nas ni še ničesar spremenila ali novega odredila, ampak velja v vsem obsegu besedilo zavarovalnih polic, ki jih je posamezna zavarovalnica izdala zavarovancu ob sklepu zavarovanja.

Vzajemna tebi jamstvo, če ti njej premijo!

J. P.:

Nekaj o ljudskem življenju

Morda je zdaj, ko ne moremo na širino odpirati svojega razgleda, primeren čas, da se ustavimo ob ljudskem življenju. Na tem križišču cest, kjer so se naši predniki naselili, in na prostoru, kamor butajo valovi z vseh strani, smo nase skoraj pozabili. Pozabili pogledati vase, v svoj značaj, poiskati to, kar je popolnoma naše. Kolikokrat smo hodili po naših vaseh brez zanimanja. Morda smo se še tej ali oni stari navadi pomilovalno nasmejali, se namuznili besedi, v narečju izgovorjeni, in jo potem na vlaku v razgretim, ne popolnoma treznem razgovoru za zabavo ponavljali. Da, če smo odkriti, bomo priznali, da naši šolani ljudje v splošnem prav malo vedo o življenju svojega ljudstva in da gledajo dostikrat nanj omalovaževalno in brez zanimanja.

Na drugi strani pa spet mi, ki smo bili pod kmečko streho rojeni, prav radi to pozabimo in zatajimo. In tako nam izpadejo iz spomina navade, ki smo jih imeli še doma, in nekam nerodno nam je zaradi vsega, kar se nas je prijel na kmečkem dvorišču. Ne mislim seveda, da bi moral zdaj v umazanih škornjih stopiti na parket, ko greš h gospodu županu. Mislim na to, da kar nenadno postaneš meščan in ti ni nič več mar tvoj dom, navade tvojih domačih, jezik, ki ga govori tvoj rojstni kraj, pesem, nežna in stara, ki jo fantje na vasi pojo, žegnanje v vaši soseski in še tisoč drugih stvari, ki so samo naše in ki jih ne boš srečal nikjer, čeprav prepotuješ ves svet.

Zato se nam zdi prav, da ob tem, ko govorimo, kako si ohraniš dom in se kako zavaruješ pred popolnim polomom, če te nesreča zadene, da opozorimo na vse tisto življenje, ki v naših domovih tli. Morda bo zanimivejša pot za zastopnika, če bo gledal okoli sebe, ko bo prišel v vas, in koristnejša za nas, če bomo doživeli nekaj ljudskega življenja, ko bomo mogli iz mest. Ali pa se bomo morda spomnili nekaterih navad in običajev iz mladih let, ki pa so bili že na dnu pozabljenja in bi z nami legli v grob. O njih bomo pravili svojim otrokom.

Seveda je potrebno za boljše razumevanje ljudskega življenja tudi nekaj študija. Nekaj takih knjig že imamo. Če jih bomo vzeli v roke, nam kasneje gotovo ne bo žal.

Najprej me bo zanimala rojstna vas, njena lega, hiše in gospodarska poslopja. Morda leži v ravnini in so hiše nekam razmaknjene. In zanimiva je hiša. Letnica nad vhodom in razdelitev prostorov. Morda je klet tudi tu ali pa je ločena od hiše. Verjetno vedo, ali je niso pred leti prezidali.

Kuhinjsko orodje je zanimivo in čudovito so imena. Za vsak del novo ime. Ta imena so včasih tako lepa slovenska, da se čudimo ljudski iznajdlivosti, ki jih je ustvarila.

Ogledati si drvarnico, kozolec in hleve in se zanimati za vsak sestavni del, za vse, kar je notri postavljen, med late dejano in v gare vrženo, bo užitek svoje vrste.

Koliko bi popisali, če bi se zanimali samo za vse dele velikega voza, ki stoji v listnici (prostor, kjer je nastilj).

In če bi se ustavili spet pri vsem poljskem orodju in vprašali za vsako posebej in za vsak del, bi nas bilo morda sram, da tako malo vsega tega poznamo.

Pozabiti tudi ne smemo na narodno nošo, ki jo nemara imajo še v vasi, če pa v celoti ne, pa mogoče samo ostanke. In kdaj jo dekleta oblečejo, ali za prošenje ali ko neso blagoslovljat jedi na velikončno soboto. (Kakšen svitek imajo tedaj pod jerbasom?)

Ko se za eno stvar zanimaš, se ti odkrije nova. Vse to in podobno štejemo k tvorni kulturi. Najtesneje pa je s tvorno kulturo povezana duhovna kultura ljudstva.

Umetnina zase je jezik. Ko ga poslušamo v vseh teh najrazličnejših odtenkih, v teh napevih, ki je v vsaki vasi drugačen, potem res verjamejo, da ljudstvo jezik ustvarja in da ono razvija nove jezikovne lepote. In če hočemo pisati knjige, moramo iti k živi, nepokvarjeni narodovi govorici.

Z jezikom bomo pa kmalu spoznali tudi narodovo modrost, ki ne zaostaja za največjimi misleci, po svoji preprostosti pa jo še prekaša. Med ljudstvom je na primer človek pijan »ko dež, neumen »ko bavlja, hud »ko osac, zmešan »ko Tratnikove hlače, ima otrok »ko bi hruško potresel,

čeprav ima posestva »za eno rjuho«. Narodni pregovori so usedlina narodove modrosti in zato čudovit študij za spoznavanje duše našega genija.

V tesni zvezi s tem pa so narodni običaji. Žal, da se tako zelo izgublja v pozabljenju! Življenje iz mesta prodira v vasi, stari običaji pa se sramežljivo umikajo puhlosti asfaltiranih cest. Stavimo svoje, da se pred nami ne bodo umaknili, če bomo ob poroki tovarši ali pa starešine. Izredno zanimive navade so ob rojstvu, ob svetih časih, kot so božič, veliki teden, binkošti, Telovo itd., mrliške navade, navade na kresni večer, ob grmenju ali ko kupijo novo živinčje in podobno. Ti običaji so izraz naše prisrčnosti in zato neizmerne važnosti. Čim bolj se ljudstvo oddaljuje od svojih starih navad, tem bolj izgublja svojo samoniklost in tem bolj postaja brezbarvno in neodporno.

Narodna pesem je umetnina zase. Nekatere poje osemdesetletni starček, potem ko se je razživel ob kozarcu vina. Vaščani vedo, da jo zna samo on, in kadar pridejo kje z njim skupaj, ga prosijo, naj zapoje »ono čudovito pesem«. Nihče drugi je ne zna. Morda bo mož jutri umrl in z njim bo pokopana tudi pesem za zmerom. In ni ga, ki bi to pesem zapisal in jo otel pozabljenja.

In starke pripovedujejo pravljice, ki po njihovem niso pravljice; slišale so jih od svojih babic. Marsikatera bo kmalu pozabljena.

Našteli smo le nekaj stvari iz materialne kulture našega naroda in spomnili nekatere iz duhovne kulture. Želimo, da bi se izobraženeži začeli bolj zanimati za ljudsko življenje iz ljubezni do naroda, pa tudi iz lastne potrebe. Lahko namreč dosežemo neko kulturno raven, ki pa ne bo imela dovolj razvojne moči, da bi ostala res slovenska. Mi pa bomo svojemu narodu tuji in mu ne bi nič pomenili, če bi živeli le ob pridobitvah mednarodne civilizacije in splošne kulture.

MLADA MOČ

Tako poredko se oglašam pri vas, dragi mladi prijatelji, da se skoraj več ne poznamo. Pa nisem pozabil na vas vse te mesece in zlasti po vaših pisemih in rešitvah zamotanih nalog mi je bilo dolgčas. Pa kakor pravi pregovor o soncu, ki za dežjem mora priti, tako rečem tudi jaz o Mladi moči, da bo zagotovo zopet začela redno izhajati, da bomo tako lepo kramljali kot smo svoje dni, zlasti še, ko si imamo toliko povedati.

Bojim se, da letošnji božič ne boste prav veselili. Ker ne bo sladkih medenjakov in ne rumenih potic, na gosto posejanih z rozinami, pa še ledu ni in snega — otroškega veselja. Ko boste na sveti večer ob jaslicah, pa tega ali drugega vaših najdražjih ne bo med vami, položite to žrtev nebeškemu Detetu v dar in molite prelepo molitev: »Molimo za svoje brate, katerih ni tukaj! Pomagaj svojim služabnikom, ki v tebe zaupajo, moj Bog! Bodi jim Gospod močen stolp!... (In tako dalje, kakor se glasi mogočna psalmistova prošnja, ki jo boste zagotovo našli v molitveniku).

Do prihodnjic, to je, če prej ne, o pirhih, pa prav lepo pozdravljeni vsi!

Vaš brat urednik.

Rešitev nagradne zlogovnice v 8. številki »Naše moči«.

1. dolar; 2. Izanec; 3. kronist; 4. slamoreznica; 5. tiskarna; 6. plevel; 7. reva; 8. Mustafa; 9. čitanka; 10. ugankar; 11. odmor; 12. letovišče; 13. Primož; 14. jesen; 15. terek; 16. Litija; 17. podolje; 18. žanjica.

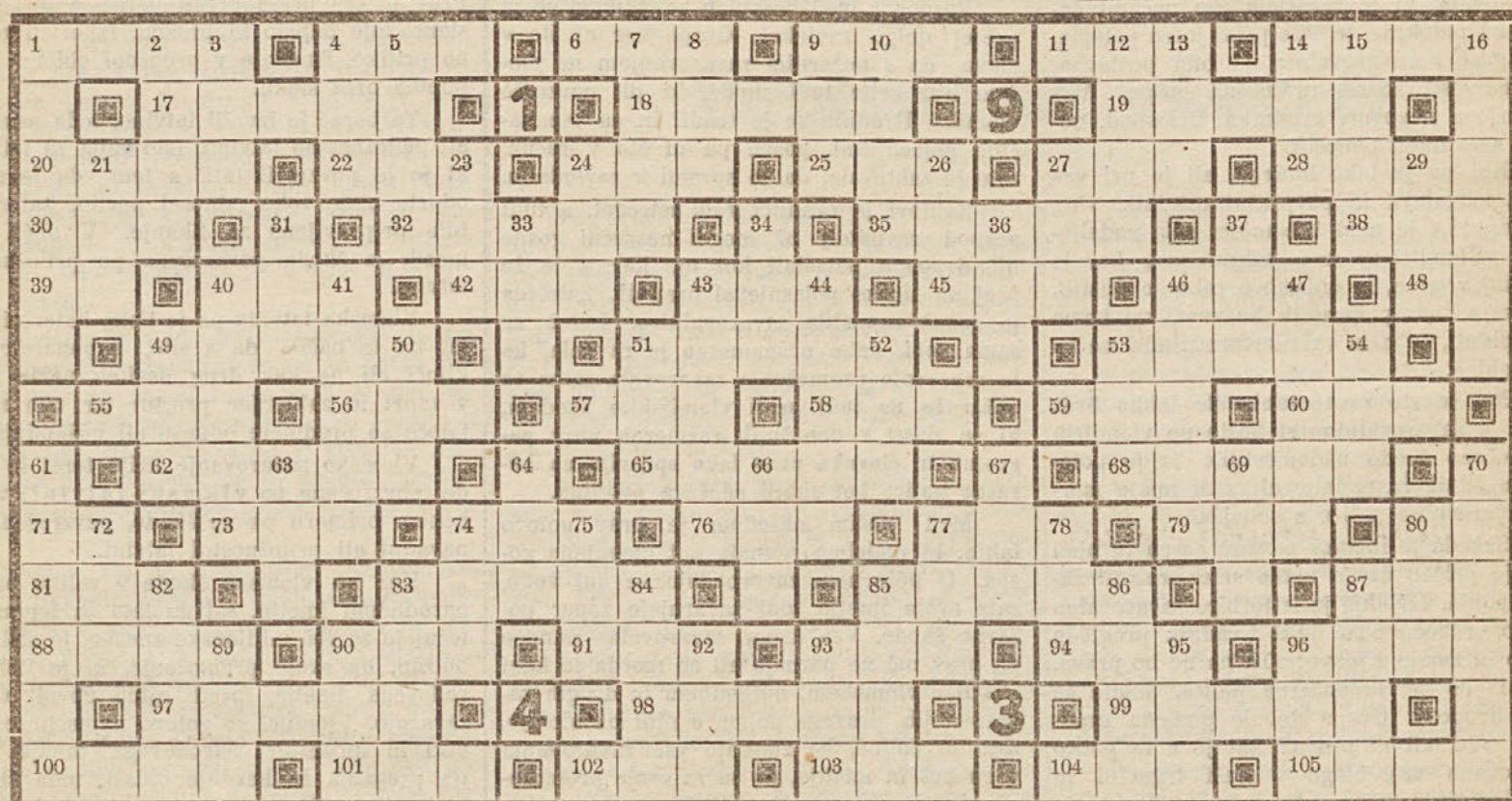
Dolžan ni samó, kar velevala mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!

S. Gregorčič v pesmi Življenje ni praznik.

Izžrebani so bili in dobe za nagrado vsak po eno lepo knjigo:

Branka Tancig, dij., Lj., Koroška ul. 12.
Stanislav Gorčič, zas. urad., Lj., Zalokarjeva ul. 3.
Verica Marinko, uč. 4. r., Lj., Ravnikarjeva ul. 10.
Marica Kunej, uradnica, Lj., Cesta 29. oktobra 24.
Marija Muzelj, šivilja, Lj., Sv. Petra c. 93.
Franeka Legat, gosp. pom., Lj., Streliška ul. 12.
Herman Zupančič, sklad., Lj., Jegličeva c. 29.
Fran Urek, posestnik, Lj., Streliška ul. 29 a.
Anka Rus, uč. 2. razr., Lj., Lavričeva ul. 4.
Jožef Šušteršič, uradnik, Lj., Sv. Petra c. 93.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. vladarjevo bivališče, 4. vojaški oddelek, 6. neznanka, 9. hrvaški ilirec, 11. domača žival, 14. dvojnost v naravi, 17. tekoča voda, 18. božjepotnik, 19. severnjaško žensko ime, 20. madžarsko mesto, 22. zarja, 24. sledi spoznanju krivde, 25. del posode, 27. del telesa, 28. znan kmečki list, 30. izraz pri nogometu, 32. bojevnik, 35. počitek, 38. gora v Julijski Benečiji, 39. vzklík, 40. del cerkve, 42. posoda, 43. plazilec, 45. predplačilo, 46. pravoslavni duhovnik, 48. vprašalnica, 49. slov. beseda za garant, 51. prazen, 53. novčič, 55. drevo, 56. glas, 57. del telesa, 58. snov, 59. pokoj, 60. pameten izrek, 62. ptica, 65. dober sad, 68. ruski kmet, 71. karta, 73. domače moško ime, 74. veliko število, 76. obvodno drevo, 77. vrsta prsti, 79. potrebujemo pri šivanju, 80. časovni veznik, 81. urejenost, 83. del avtomobila, 85. mrčes,

87. nosi lokostrelec, 88. prometno sredstvo, 90. del živali, 91. velik plič, 93. hranivo, 94. pripadnik staroslovanskega plemena, 96. judovski učenik, 97. siromak, 98. učenec, 99. denarna enota, 100. oseba v Desetem bratu, 101. krepka nikalnica, 102. poljska rastlina, 103. darilo, 104. delo kiparja, 105. pokrivalo.

Navpično: 1. izraz prisrčnosti, 2. drag kamen, 3. ista kri, ista vrsta, 4. promet. sredstvo, 5. želez. spojka, 7. vel. slov. sociolog, 8. klic na pomoč, 9. kača, 10. italijanska reka, 12. moško ime, 13. jadranski olok, 14. število, 15. mestno sprehajališče, 16. zdravilna rastlina, 21. veliko število, 23. odmerjen čas, 24. posoda, 26. slavljen spev, 27. kras ženskega plašča, 29. alpski prelaz, 31. trdi polglasnik v praslovanščini, 33. os. zaimek, 34. znoj,

36. otemnitev sonca ali lune, 37. glasbeni izraz, 40. podzemni del rastline, 41. ruta, 43. glasbilo, 44. žival, 46. staroslovanski bog, 47. železna ruda, 49. tla, 50. klica, 51. naselje, 52. žensko ime, 53. glas najmanjšega zvona, 54. vrednostni papir, 61. mesto na Norveškem, 63. škodljivec družbe, 64. najpreprostejše orodje, 66. moško ime, 67. vprašalnica, 69. hrastov plod, 70. zasilna streha, 72. poslanec, 74. nasilna tatvina, 75. moško ime, 77. izumrli južnoameriški prebivalec, 78. slavilna pesem, 80. tretja razsežnost, 82. žensko ime, 83. del hiše, 84. značilnost v obleki, 85. vzpetina, 86. gorovje v Juž. Ameriki, 87. teža zaboja oz. ovojnine, 89. stopnja duševnega dogajanja, 90. evr. reka, 92. najvidnejši izraz žalosti, 93. plod, 95. orožje, 96. huda bolezen.

Letošnje Mohorjeveke

Desetletje za desetletjem pričakujemo knjige Mohorjeve družbe s posebnim veseljem. Ne samo v mestih, ampak še mnogo bolj na kmetih, po naših vaseh, v skrajnih kotih slovenskih brežin. Letos jih čakajo marsikje še mnogo težje; osamljene koče in raztresene bajte se ozirajo s hrepenenjem po starih znankah. V letu 1942 šteje družba 10.449 udov.

V Ljubljani smo mohorjeveke že dobili. Tudi letos je ta dar velik in dragocen, kakor vsako leto. Spet smo dobili za 15 lir štiri knjige: Kalendar, Quo vadis?, Slovensko berilo in Slovenske večernice.

Kalendar je dobil letos novo vsebino in novo opremo. Pomaknil se je nekam nazaj v preteklost in si nadel obliko prvih koledarjev Mohorjeve družbe. Sedaj je bolj priročen in mnogo bolj praktičen, kakor pa so bili koledarji zadnjih let. Razdeljen je v koledarski del s prostorom za zapiske, v splošni del ter v gospodarskega in gošpodinjskega. Tu so kratki članki, ki pa bodo zelo zanimali gospodarje in gospodinje. Govora je o davkih, o taksah, o živilih itd. Prav gotovo bo tak koledar mnogo bolj všeč kakor pa prejšnji. Zaglavja za mesece je lepo narisal Stane Kregar.

Iz svetovnega slovstva je družba letos prispevala prvi del Sienkiewiczovega romana Quo vadis? Vsak izobraženec ga je gotovo prebral že večkrat in če bo prišel zdaj v roke tudi preprostim ljudem, sem prepričan, da ga bodo brali z enakim navdušenjem in z veseljem. Da družba seznanja preproste ljudi z vsestransko izvrstnimi deli iz svetovne književnosti, je vsekakor pohvale vredno. Knjigo je izredno okusno in smiselno v naši domači luči opremil arh. Vlado Gajšek.

Novost je letos tudi Slovensko berilo, knjiga, kjer je zbrana slovenska beseda od naših klasikov preko realizma in moderne pa prav do najmlajših pesnikov in pisateljev. Namen je bil, izbrati najboljše stvari, po možnosti zaključene celote. Zvečine, razen dveh prispevkov, so bili vsi že objavljeni. Zelja uredništva je gotovo bila, da postane ta slovenski besedni zaklad znan vsemu našemu narodu. S fotografijami pisateljev je postala knjiga mnogo bolj plastična, preglednejša in ljudem bližja. Tako bo svoj namen dosegla popolnoma. Žal, da nekateri močni zastopniki literarne umetnosti še manjkajo, med njimi tudi taki, ki bi bili gotovo lahko zastopani: Stanko Majcen n. pr., sotrudnik Mladike, dalje M. Javornik, skoraj ves najmlajši rod dominsvetovcev, ki je začel svojo umetnostno pot tudi v Mladiki. A knjiga je vendarle dobra zamisel, ki bo morda postala ob priliki

še popolnejša. Tudi to knjigo je zelo lepo opremil arh. Gajšek.

Jan Plestenjak je napisal letos za Slovenske večernice povest »Mlinar Bogataj«. To je povest gorenjske vasi, pisana v tradiciji Slovenskih večernic. Bogataj je mogočnejši na vasi, oderuh in demonsko zloben, posebno v prvem delu. V drugem postaja človek, ki se približuje vredenosti, dasi ne povsem organsko in utemeljeno. Ta propal človek je na vasi absolutni gospodar, zadolženi kmetje se ne morejo rešiti iz njegovih krempljev. Veliko obeta zadruga, ki pa se nekeje zgubi in torej problem vasi ni rešen do konca. V zgodba je pisana zanimivo, marsikje napeto in dramatično — posebno občni zbor gasilnega društva. Pred nami žive gorenjske kmečke grče in spet mehki ljudje, pohlep in ponos, pa zdrava dobrota, ki vse pozablja in vse odpušča. Vsakdo prejme plačilo po svojih delih. Povest je močno vzgojna, čeprav bi človek po vsem pričakoval drugačno Bogatajevo katastrofo.

Te štiri knjige prihajajo torej letos mohorjanom v roke. Mohorjeva družba vrši tudi v teh dneh svoje veliko poslanstvo. Za prihodnje leto je naročnina zvišana na 20 lir, toda to gotovo ne bo nikogar odvrnilo, da ne bi ostal še nadalje naročnik. Lahko smo prepričani, da nas bo družba tudi prihodnje leto razveselila in zadovoljila. V vsako družino mohorske knjige!

J. P.
42

Tudi vlomsko zavarovanje je potrebno in koristno

Nevihita, ki je razsajala vso noč od četrtka na petek, se je šele proti jutru poglela. Prvi gost v zavarovalnici je bila postavna, po vnanjosti sodeč, premožna gospa. Vsa razburjena nagovori uradnika: »Gospod, nesrečo smo imeli ponoči.«

»Kaj pa je tako hudega, ali je pri vas strela užigala?« je povprašal uradnik. »Ne, ne, gospod,« je med brisanjem solz nadaljevala. »Vlomilci so nam pobrali vse, kar je bilo kaj vredno, le najslabšo robo so pustili. Ob vse so nas pripravili. Ne vem, kaj bomo zdaj počeli, če nam vaša zavarovalnica ne bo pomagala.«

»No, če ste zavarovani, ste lahko brez skrbi. Z zavarovalnico si boste po vlomilcih povzročeno škodo nadomestili,« jo je potolažil uradnik in nadaljeval: »Ali imate morda zavarovalno polico s seboj?«

»Seveda jo imam,« odvrne gospa in njen glas je pričal, da je njeno srce prešinil žarek upanja. Izvlekla je iz torbice zavarovalno listino, rekoč: »Tu je.« Uradnik pregleda polico in zmaje z glavo: »Ta pa ne bo prava, gospa! To je le požarna polica, imate še kako drugo?« Gospa debelo pogleda uradnika: »Ja, ali ni prava? Saj je s to polico zavarovano vse blago v naši trgovini in in skladišču!«

»Je, je, gospa, toda le proti požarnim škodam,« pojasnjuje uradnik. »Zoper vlomsko škodo pa je treba blago še posebej zavarovati.«

Razgovor med gospo in uradnikom se je precej dolgo zavlekel. Gospe kar ni šlo v glavo, da s požarnim zavarovanjem ne morejo biti krite tudi škode, ki jih povzroče vlomilci. Uradnik se je trudil in na vse načine pojasnjeval, gospe pa ni šlo v račun, zato je zahtevala, da jo spremi k ravnatelju.

Zahtevi je uradnik rad ustregel, a tudi gospod ravnatelj ni mogel nesrečni gospe nič drugega povedati kot to, kar ji je že prej na široko pojasnjeval uradnik. Žalostna je gospa zapustila zavarovalnico, čudeč se sama sebi, kako nespametno je ravnala, ko je vse svoje premoženje zavarovala samo za požar in ne tudi proti vlomilskim škodam, ki so zlasti v današnjih razmerah prav pogostne in človeka prav tako spravijo na be-raško palico kot zublji rdečega petelina.

Med našim narodom je prav gotovo takih, ki podobno ravnaajo kot omenjena gospa. O požarnem zavarovanju še kaj vedo, zato svoje imetje tudi zavarujejo zoper požarne škode. Vse druge zavarovalne panoge pa prav nič ne poznajo ali so morda le kdaj slišali o vlomskem, nezgodnem in drugih zavarovanjih, pravega pojma o njih pa nimajo, zato ni čudno, če zmešajo vsa zavarovanja v en koš in mislijo, da so za svoje premoženje dovolj varno poskrbeli, če so ga zavarovali proti požarnim škodam.

Kakšno zavarovanje pa je prav za prav vlomsko zavarovanje, ožir. kaj nudi zavarovaneu? Preden odgovorimo na to vprašanje,

bo prav, če pojasnimo razliko med navadno ali priložnostno tatvino in vlomsko tatvino. Vzemimo primer: Mati je sama doma. Poza-bila je kupiti sol. Skoči k sosedu, da si jo sposodi, medtem pa pusti stanovanje odprto. Prav ta čas pride prosit berač. Vidi, da je stanovanje odprto in prazno. Izkoristi ugodno priliko, izmakne v predsobi obleko in jo popiha brez sledu.

Ta berač je izvršil tatvino, toda navadno ali priložnostno tatvino. Isto velja za tatvino, ki jo je povzročil tatič s tem, da je skozi odprto okno sobe odnesel perilo, katero je bilo pripravljeno za likanje. V obeh primerih je škoda povzročena po priložnostni tatvini.

Vlomska tatvina pa je tista, katero izvrši tat na ta način, da s silo, s ponarejenimi ključi ali na kak drug nasilen način vdre v zaprt in zaklenjen prostor ter tam nahajajoče se predmete odnese ali poškoduje.

Vlomsko zavarovanje krije torej le škodo, povzročeno po vlomski tatvini, v nobenem primeru pa ne škode, povzročene po navadni ali priložnostni tatvini.

Ker so vlomske škode v veliko breme narodnemu imetju, saj ga leto za letom obtežujejo za več milijonske zneske, je sleherni dolžan, da svoje premoženje, ki je del narodovega imetja, pred njimi dovolj varno zavaruje. Vlomilci so gotovo največji sovražniki in uničevalci narodovega imetja. Res jih preganja in kaznuje oblast, toda škode, ki jo povzročijo s svojimi predrznimi in zvitimi ropi in vlomi, ne more nihče nadomestiti, ako zato nisi že prej poskrbel s primernim zavarovanjem zoper vlomske škode.

Statistika jasno priča, da vlomilci po-

KAKO SO PRI GOBCU GASILI

Janko Mlakar

(Nadaljevanje.)

Ko je Gobec izginil v hišo, si je Krevelj pripravljal v dišečem senu ležišče. Nato je sedel in se začel sam s seboj meniti.

»Na obilno večerjo se mi bo pipica tobaka prav prilegla. Tale Gobec pa sliši res travo rasti in planke žvižgati, ko misli, da mu bom zažgal. Seveda, da bo on dobil zavarovalnico, jaz pa nekaj let. Lagal si mu pa dobro, Krevelj, in vse ti je verjel. Da bi tem prevzetnim kmetom hleve požigal, saj nisem na slani juhi priplaval! Da so Lazarji pogoreli, sem bil res nekoliko kriv, ker sem z gorečo pipo v ustih zaspal. Zato si pa ne upam več tja, vsaj toliko časa, dokler ne izumrje stari rod. Sedaj pa poglejmo v malho, kaj sem nabral! Dve krači sem pa le dobil. Tele se prav malo drži, zato jo bom takoj obral; onale je pa še precej kosmata. Najbolje storim, če jo obrežem in meso za jutri shranim, kost pa porabim v to, da se bova s Sultanom v slogi in prijateljstvu ločila. Kupčija pa ni bila slaba. Še nekaj takih, pa pojdem lahko pozimi kam na jug v letovišče, ko me tako rado zebe. Torej, kdaj jo odkuriš od tod, Krevelj? Najpametneje bo, če izginem takole proti polnoči. Morda ujamem v Jesenovcu še ponočni vlak, potem bom do jutra precej ceste spravil med se in Orehovco.«

Tako je berač še dolgo govoril in predel. Ko se je pa naveličal, se splazi počasi k lini in pogleda »na uro«: ravnal se je ponoči po zvezdah, podnevi pa po soncu. Ta »ura« je imela zanj to prednost, da je ni bilo treba navijati, čeprav ni kazala popolnoma natančno, kar je bilo pa brez pomena, saj je imel vedno dosti časa. Tisto noč, ko ga je Gobec čakal, kdaj mu bo potrkal na okno, je spoznal po Velikem medvedu, da je pri sv. Roku ura že davno odbila enajst.

»Krevelj,« je zamomljaj, »sedaj je pa čas, da jo pobereš. Pazi, da te kdo ne vidi, ko boš lezel s svisl! Torej, pipa je v ustih, mehur v žepu, malha ob bedrih, kosti pa v rokah. Sedaj le oprežno ven na mostovž, potem pa po stopnicah dol!«

Komaj se je prikazal na pragu, je že Sultan srdito zalajal, pa samo enkrat. Drugi »vav-vav« mu je zamrl v grlu, ker je tiščal v gobcu kost, s katere je berač porezal meso. Kmalu potem jo je Krevelj mahal po vasi navzgor, to pa za čuda urno, čeprav je imel eno nogo predolgo. Prišel je ravno pred Vodopivčovo restavracijo, da je videl, kako je sedel hlapec na zapravljenček poleg debelušne Vodopivke.

»Oh, gospa, lepo prosim, če smem prisesti, kar zadaj. Moram na pogreb svoje stare matere, pa bi rad še ujel ponočni vlak.«

»Seveda, da nam boš na vozu pustil uši,« se je obregnil nejevoljno hlapec.

»Uši pa nimam, bolhe pač, te že. Pa se me trdo drže, ker imam tako sladko kri. Boš videl, da bodo še tvoje prišle k meni.«

Hlapec se je zasmejal, švignil po kobili in voz je oddrdral proti Jesenovcu.

Medtem je Gobcu čas silno počasi potekal. Ko je Sultan zalajal, je hitro vstal, stopil k oknu in ga odprl, ker je mislil, da že leze berač s svisl. Tu zaropota okno v zgornji čumnati in takoj nato nekaj dolgega pade v travo, nekaj kratkega pa švigne na cesto. Okno je zaprla Anica, tisto dolgo, ki je padlo v travo, je bila lestev, kratko, ki je švignilo na cesto, je bil pa Brdajsov Drejče.

»Hudič,« je zarobantil Gobec, »je bil že spet pod oknom.«

»Kdo?« se oglasi Gobčevka, ki se je pravkar zbudila.

»Tisti smrkavi Drejče. Če ga dobim še enkrat pri vasovanju, mu bom vse kosti polomil.«

»Rajši ne, boš imel samo sitnosti od tega. Bo bolje, če vzameš Anico v roko.«

»Jo pa ti, saj si mati.«

»Ti pa oče.«

Sedaj se spomni Gobec, zakaj je prav za prav vstal. Prižge vžgalico in pogleda na uro. Bilo je blizu polnoči.

»Še dobro uro,« je mislil Gobec na glas.

»Kaj je z uro?« vpraša Gobčevka.

»Nič, molči in zaspil.«

In Gobčevka je ubogala in zaspala. Gobec je pa še dalje bedel. Da bi mu čas prešel hitreje, je začel misliti, kako bo zidal. Ko je prišel do kegljišča, ga je spanec premagal. Kar se čez čas prebudi. Hitro pogleda na uro in vidi, da je že četrť čez dve. To ga je tako pogrelo, da mu je postalo kar toplo.

»Ali nisem slišal, ko je potrkal, ali je pa zaspal. Če bi bil zažgal, kakor sva se domenila, bi moralo že najmanj celo uro goreti in bi se tudi na tej strani svetilo, čeprav se ne vidi pred hlev. Tako je pa vse temno. Ni drugače, kakor da grem pogledat. Nemara jo je s tisočakom popihal, ne da bi bil zapalil.«

Pri teh mislih je postalo Gobcu že vroče. Hitro vstane, se za silo obleče in gre tiho ven, da bi žene ne zbudil. Ko pride pred hišna vrata in pogleda proti hlevu, ni zapazil niti najmanjšega dima ali svetlikanja. Sedaj mu je pa postalo že prav zelo vroče. Vendar je imel še vedno nekoliko upanja.

»Nemara je pa zaspal,« se skuša pomiriti ter se napoti proti svisl. Ko pride na mostovž, stopi na prag in si posveti z vžgalico. V njenem svitu zagleda ležišče v senu, na katerem je Krevelj obral kračo, njega samega seveda ne, ker je takrat že precej ceste spravil medse in Orehovco.

»Hudič,« je zaklel jezno, »pa me je res ukanil.«

Takrat bi bil morda postal Gobec požigalec, če bi se ne bil v istem hipu oglašil Kramar, ki je oprezoval pred hlevom.

»Kdo si pa sveti v svislh z vžgalicami? Ali si ti, Gobec?«

»Da, jaz sem,« je rekel Gobec in zagnal še gorečo vžgalico namesto v seno na tla, kjer jo je ves togoten poteptal. »Kaj pa kolovrtiš ponoči okrog hleva?«

»Prišel sem po cesti in sem te videl stati na mostovžu, pa sem se hotel prepričati, ali si res ti. Čudno se mi je zdelo, da bi bil tako nepreviden, da bi si svetil z vžgalicami v svislh, pa sem mislil, da ti hoče kdo zapaliti. Kaj pa iščeš prav za prav tam gori?«

vzroče pri nas vsako leto za preko 3 in pol milijona škode. Ogromna je ta vsota! Kako plodno bi jo narod lahko naložil v svojih gospodarskih ustanovah in zadrugah. Vredno je premisliti, kako omiliti težke posledice držnih in brezdržnih vlomilcev.

Prvo, kar je potrebno, je to, da stanovanjske premičnine, življenjske potrebščine, trgovske zaloge in drugo hranimo v prostorih, ki se dobro in varno zapirajo. Z drugimi besedami povedano: Stavbeniki, kar velja zlasti za deželo, morajo graditi taka stanovanjska in gospodarska poslopja, katerih zapore ni mogoče odpreti z vsakim žeblijem. Isto velja tudi za obrtne in trgovske lokale.

Odvišne gotovine ne drži doma! Oddaj jo denarnemu zavodu, ker na ta način koristiš sebi in narodu! Gotovina je pri denarnem zavodu varno shranjena in ti donša še obresti, denarni zavod z visokimi vlogami pa ima možnost, dajati ugodna posojila in pomagati narodu do gospodarskega zboljšanja.

Dobre zapore, varnostne ključavnice, razne signalne naprave, roloji, železna polkna, križi v oknih, železne blagajne in tresorji so sredstva, ki zelo zavirajo zločinsko delo vlomilcev in večkrat tudi vlom preprečijo, toda popolne varnosti ne morejo nuditi. Vlomilci korakajo skupno z moderno tehniko; kar ta iznajde, obrnejo takoj v svoj prid ali najdejo takoj sredstva za odstranjevanje najmodernejših varnostnih naprav.

Ne le najmodernejše varnostne naprave, posebne ključavnice, železne in oklepne blagajne, pač pa te in poleg teh še pravilno za-

varovanje zoper vlomne škode nudi 100% varnost pred vlomilci in posledicami njihovega uničevalnega početja.

Vlomilci ne prizanašajo nikomur. Vlamljajo v stanovanja, trgovine, skladišča, hranilnice, banke, obrtne delavnice in cerkve.

Verjetnost ali izkustvo?

Ivan Martelanc

Na dvoru francoskega kralja Ludovika XIV. je bilo kaj veselo. Zleti, konji, igre, lov, plesi, zabave. Kdor je hotel živeti na tem razkošnem dvoru, je potreboval denar, kupe denarja. Ako si ga ni pridobil z delom ali ga ni podedoval, je moral iskati načinov, kako bi prišel do njega. Tedaj je bilo zelo v navadi igranje: najbolj priljubljeni igri sta bili kvarle in kocke.

Pri igri je tako, da mora veliko tvegati, kdor hoče veliko priigrati. To skušnjo je doživel tudi plemič de Méré, ki bi se bil rad udeleževal dvorskega življenja kralja Ludovika XIV. Sreča v igri se mu kar ni hotela nasmehiti. Prepričan pa je bil, da mora biti neko pravilo, neka zakonita zaporednost, po kateri pokaže kocka sedaj pet, sedaj šest pik, drugič le eno piko. Cele dneve in noči je premelaval kocke, si uspeh vsakega meta zapisoval ter skušal iz svojih zapiskov razbrati iskano pravilo, ki bi mu pripomoglo do tako zaželenega bogastva. Nabral je toliko številčnih podatkov in sestavil toliko pregledov, da se končno sam ni več razpoznal.

Pri svojem zločinskem početju tudi ne mislijo na socialni položaj svojih žrtev, kradejo revnim kakor bogatim. Nikdo, če ima tudi le skromno stanovanje in še to v najemu, ni varen pred njimi. Zato je vlomsko zavarovanje slehernemu nujno potrebno. Zn.

Nekega dne se je naveličal števil, zatal papirje v velik zavitek in vse odpasal mlademu Blažu Pascalu, o katerem je tedaj šel glas, da je izreden mojster v številkah. Res se je Pascal zatopil v te številčne preglede in jih porabil kot osnovo za svoje računsko delo »Nauk o naključju«. Tako je de Méreovo prizadevanje rodilo lep uspeh, kajpak vse drugačen kot ga je sam pričakoval.

V Breslavi je skoraj istočasno živel neki župnik, Gašpar Neumann po imenu. Rad bi dopovedal svojim vernikom, da je njihova prazna vera v smrt in usodo ničeva in neutemeljena, ker da je človeško življenje in umiranje urejeno po neki starostni zaporednosti in naravni zakonitosti. Spravil se je nad stare rojstne in mrliske knjige in sestavil najrazličnejše preglede o trajanju človeškega življenja in vzrokih umiranja.

Velikemu nemškemu učenjaku Gottfriedu Leibnitzu, ki je živel v drugi polovici 17. stoletja, so prišli pregledi župnika Neumanna v roke ter je primerjal te ugotovitve s Pascalovimi podatki in izvajalji: iz združitve teorije in prakse, ob vzporeditvi suhih račun-

»Ko bi se le toliko brigal zase kakor se zame, pa bi bilo za oba prav. Če si pa že tako radoveden, ti povem, da sem šel pogledat za nekim beračem, ki sem mu odkazal prenočišče v svilih, pa jo je, kakor sem pravkar videl, popihal. Nemara mu je bila postelja pretrda. No, ali si sedaj sit?«

»Sit že, žejan pa tudi dober,« se zasmije Kramar. »Pripeljal sem se iz Ljubljane, pa me je pot iz Jesenovca precej užejala. Ker si ravno pokonci, bi mi pa nemara dal pol litra boljšega.«

Ko prideta do hišnih vrat, se obrne Gobec k njemu.

»Zakaj pa nisi zavlil k Vodopivcu, saj k meni le redkokdaj zaideš?«

»Tam je bilo že vse zaprto.«

»Pri meni je tudi,« je rekel Gobec in mu zaprl vrata pred nosom.

Kramar je nekaj časa začuden buljil v duri, nato udaril s pestjo po njih, slednjič pa odšel jezen in žejan proti Strnišču.

III.

Minilo je pet let. Orehovca je stopala z močnimi koraki po potu napredka dalje. Dobila je avtomobil, elektriko, vodovod in nov poštni nabiralnik, katerega so pritrtili na Vodopivčevo hišo. Večina gospodarjev je popravila hiše in oddajala letoviščarjem sobe, samo Gobčevina je ostala sama sebi zvesta. Res, nekoliko se je tudi ona spremenila. Streha je bila še bolj razdrapana, pod kapom pri hiši ni bilo nič več ometa, ker je že ves popadal z zidu, tudi dimnik se je nagnil v smeri proti Vrtaču, hlev je pa ves na kup zlezl. Gobec je pa s kletvico v ustih in upom v srcu še vedno plačeval visoko premijo. Gorelo je v zadnjih letih večkrat, pa le v bližnji okolici. Na Strnišču je strela udarila v kozolec, Kramarju je pogorel hlev, ker je hodil hlapec po seno s cigareto v ustih, v Jesenovcu so pa zažgali otroci. Kar je res, je pa res. Pustiti se mora Gobcu, da je vse storil, kar je bilo v njegovi moči, da bi pogorel. Vsem beračem, ki so pri njem prenočevali, je pušal vžigalice, pipe in tobak, vzel je v službo novega hlapca, ki je imel vedno cigareto

v ustih, Janezek je pa lahko povsod, po hiši in kuhinji, pobiral škatlice z vžigalicami in kuril s svojimi tovariši, kjer koli se mu je zljubilo. Toda bilo je ko zakleto. Gobčevina ni hotela pogoreti in ni hotela.

Velik kamen spotike je bil Gobcu hidrant, ki so ga postavili kakor nalašč na cesto nasproti njegovi hiši.

»Sedaj pa pogori, če moreš,« se je jezil takoj prvi dan, ko je videl moleti iz zemlje tisto železno, sivo pobarvano reč. Streha bi nemara še pogorela, streha, vse drugo bi pa gotovo ubranili, ko je voda tako blizu. Ti pa plačaj visoke premije, ko ne veš zakaj.«

Zavarovanje odpovedati ali ga znižati pa le ni hotel, ker se je bal, da ne bi potem res pogorel. V tem primeru bi moral zaradi premajhne odškodnine dvigniti v posojilnici »mačka« in nekaj gozda posekati, česar se je najbolj bal.

Vrtača je bila od dne do dne lepša in gostejša in Gobec si je še vedno hodil vanjo lajšat srce. Med svojimi drevesi se je počutil mnogo srečnejšega ko v razdrapani hiši med otroci. Saj ga pa tudi njegove jelke in smreke nikdar niso žalile, marveč so mu vedno delale veselje s svojo ravno rastjo.

»Da bi vas posekal, ko ste tako lepe in visoke, da bi gledal v svojem gozdu šore in jase, ne, tega ne. Rajši vidim, da se mi hiša nad glavo podere.«

Pravijo, da se zarečenega kruha največ sne. Resnico tega pregovora je skušal tudi Gobec.

Tisto leto, ko so v Orehovci zgradili vodovod, se je vreme kar nekam zboljšalo. Letoviščarji so prišli v vas v najlepšem vremenu in tudi potem ni padla tri tedne niti kapljica dežja. Kaj takega celo najstarejši Orehovčani niso pomnili. Ljudem je bilo vreme všeč: letoviščarjem, ker so imeli dosti sonca, kmetom pa, ker so v rovtih kosili. Zato se še niso zatekli k sv. Janezu, čeprav je že nekoliko suša pritiskala. Seveda, če bi bil dobri svetnik tako uvideven, da bi poslal dež samo na njive, polja in pokošene travnike, na rovtih pa pustil sonce! Pa ni bil. Kadar jih je uslišal, jih je celo nekoliko preveč uslišal. Deževalo je

namreč povsod, kjer je bil dež potreben in kjer ni bil. Zato so rajši s sušo nekoliko potrpeti.

Orehovca je bila tiste dni čez dan skoraj prazna. Oživila je šele zvečer, ko so se vrnili letoviščarji, ki so se od jutra do sončnega zahoda ob Potoku sončili, žogali in kopali. Kar je znalo koso vihteti ali za grablje prijeti, je bilo prav do malega vse v rovtih.

Od Gobčevih je ostala poleg gospodarja samo še Anica doma. Zato je pa prvo noč, ko je sama ležala zgoraj v čumnati, prepojila s solzami vso blazino, da jo je morala drugi dan na soncu sušiti. In kako bi tudi ne bila jokala, ko sta si pa njihov in Brdajsov rovt mejaša in sta se z Dreječtom tako lepo zmenila, kdaj se bosta na zgorjem koncu v senci in varstvu košatih bukev sestajala in delala načrte za prihodnost. Če bi se bilo pač kaj takega pripetilo, kar je tudi na rovtih greh, bi ne bilo nič hudega, saj se je bila itak namenila, da pojde o Velikem smarnu na Brezje. Svoje dni so namreč nosila dekleta rovtarske grehe na Višarje. Odkar je ta božja pot nekoliko odročna, jih pa nosijo na Brezje.

Gobčevka je bila modra žena. Zato je pustila Anico doma pod očetovim varstvom, ostale tri otroke s hlapcem vred je pa vzela s seboj v rovt, kjer jim je kuhala, pomagala pri delu in jih priganjala. Pri vsem tem je imela še vedno toliko časa, da je varovala Janezka pred skalami, po katerih je rad lazil, Agato in Tono pred kosci, hlapca pa pred grabljicami.

Prišel je četrti teden, pa se je vreme še vedno držalo in prav nič ni kazalo na kakšno spremembo. Jesenovčane, ki so imeli bolj peščeno zemljo, je že začela suša skrbeti. Ker se je večina vrnila v terek z rovtov, so šli takoj v sredo na Strnišče s procesijo in prosili sv. Janeza za dež. Iz drugih okoliških vasi so se jim pridružili samo tisti, ki niso imeli rovtov, ali pa je bilo njihovo seno že v senikih. Ob takih prilikah je bila procesija večkrat že na povratku mokra. To pot jim pa ni bilo treba hiteti pred dežjem. Nebo je ostalo še v četrtek in petek jasno in modro ko jeklo.

V soboto je bilo pa silno sparično. Popoldne se je prikazal nad Vrtačo velik temen oblak in

skih domnev Pascalovih in stvarnih dognanj Neumannovih se je rodila osnova verjetnostnega računa, ki ga je Leibnitz iskal, da bi s pomočjo neke gospodarske ustanove, podobne današnjemu zavarovanju, preračunal za vsako človeško starost prispevek, ki je potreben, da se odstranijo gospodarske posledice udarcev usode, ki tepe človeški rod od pamtveka in ga je zlasti tepla v njegovi dobi, to je v času po tridesetletni vojni, ki je zelo razredčila evropsko prebivalstvo in povzročila na vseh področjih ogromno škodo. Ker posameznika često tak udarec stré, je potrebna vzajemna pomoč več članov določene skupnosti, da se nepričakovana nezgoda omili in njene posledice odstranijo. Sredstva za to pomoč morajo zbrati vsi člani te skupnosti, in sicer vsak v višini, kot jo predvideva verjetnostni račun, tako na primer za življenjsko zavarovanje na podlagi preglednice umrljivosti, preračunane za posameznega člana.

Leibnitzovo delo so nadaljevali drugi znanstveniki, zlasti se je poglobil v te račune angleški zvezdoslovec Edmund Halley. Zato poznajo zavarovalnice kot računsko osnovo za življenjsko zavarovanje več preglednic umrljivosti, tako zvane nemške, angleške, avstrijske in podobno. Pri nas se je s temi računi bavil matematik Zavoda za socialno zavarovanje Ivo Lah in izdelal poskus slovenske preglednice umrljivosti. Pod njegovim vodstvom je bilo izdelanih tudi več novih poskusov verjetnostnih računov, podobno kot je svojčas de Méré mešal kvarte in kocke: tako je leta 1933. Franjo Lavrih napravil tisoč poskusov s šahovsko desko in šivanko ter zapisoval, kolikokrat je šivanka padla preko mejne črte dveh kvadratov in

kolikokrat je padla povsem v kvadrat; njegov tovariš Janko Kranjc je istočasno delal poskuse s pomočjo dveh piquét kvart in zapisoval, kolikokrat sta se pri polaganju pokrili po dve enaki kvarti.

Že nestrokovnjak pa bo spoznal, da so vsi ti računi vse preveč odvisni od naključja, med tem ko človeško življenje ne nastaja in ne prestaja zgolj po naključju, ampak po neki smotrnosti in zakonitosti, ki nam je često v svojih vzrokih nerazumljiva, pa jo čisto določno zaznavamo in ugotavljamo. Tudi vemo, da na dolgotrajno človeško življenje vpliva način življenja, skrbno zdravljenje v bolezni, nastop ali nenastop kužnih bolezni, splošna higiena posameznika in človeštva in ne vem še kakšni drugi vzroki. Zato so zadnji čas začeli matematiki poudarjati, da ne smemo več polagati zavarovanja na osnovo več ali manj zgolj razumskega verjetnostnega računa, ampak na dejansko izkustvo, ki nam ga prikazuje statistika.

To vprašanje naj bi obravnaval sestanek matematikov vsega sveta, ki naj bi se vršil leta 1940. v Luzernu v Švici, pa so ga zaradi vojne morali odgoditi na poznejši čas.

Pri izračunavanju verjetnosti na podlagi izkustva, statistike, se ne opiramo na verjetnostni račun, ki temelji na velikem številu neživljenjskih poskusov, ampak uporabljamo kot podlago računsko sredino med toliko in toliko primeri, ki so se v življenju dejansko dogodili. Ako opazujemo zelo veliko število takih primerov, ki so nastali v najrazličnejših okoliščinah, dosežemo pravilnejši in zato za zavarovanje porabnejši izračun, kot nam ga more dati le miselno, teoretično in ne na dejanskem dogajanju osnovana številčna verjetnost.

Te trditve se je oprijelo že veliko gospodarskih panog in tudi zavarovalstvo je začelo v svojih računskih podlagah hoditi nova, vse bolj življenjska pota izkustva in se oddaljevati od gole verjetnosti. Ta preobrat v zavarovalni stroki bo pripomogel k razjasnitvi mnogih dejstev, ki se doslej niso dala računsko pregledati in preračunati, ter bo tudi zavarovalstvo doseglo tisto umerjenost in ustaljenost, ki je potrebna za razvoj vsake gospodarske panoge.

Ljubezen pozlati najmanjši dar, najcenejšega spremeni v dragocen biser. (Meško.)

Ni čednost ne uide zlobnemu obrekovanju. (Shakespeare.)

Kjer beseda ne udari, tam tudi palica nič ne opravi. (Aristotel.)

Svobodi je varuške treba, da se ne pobije. Varuška ji je modrost, varuh pa strah božji.

Že narava velela človeku, da kakor ljubi mater, ki mu je dala življenje, mora tudi ljubiti deželo, v kateri se je rodil. (Stritar.)

Odkritost ljubim, a ni treba vreči vsega srca in vseh njegovih lepih sanj in sladkih misli na cesto. (Meško.)

Če bi vsi mlini toliko moke namleli iz vreče žita, kakor hudi jeziki nadrdajo laži iz enega samega zrnčka resnice, ne bi bilo na svetu nobene lakote več.

Kdor vino poznal Sodnik: »Zoper vas obstoji sum, da ste pri vinskem trgovcu poleg tega vloma, ki ste ga priznali, izvršili že prej en vlom pri njem.« — Obtoženec: »Gospod sodnik, verjemite mi, da takega vina ne gre nihče drugič krast.«

tudi izza drugih vrhov so jele lesti goste megle. Začel se je hud boj med jugom in severom. Jug je porival oblake naprej, sever jih je pa zavračal. Proti večeru je pa dobil jug premoč in preden je sonce zašlo, je bilo že vse nebo prepreženo s črnimi oblaki.

Gobec je stal pred hišo in gledal srditi boj med obema sovražnima vetrovoma.

»Nocoj bo še ropotalo in treskalo. Če bi...«

Naprej si pa ni upal razpletati misli. Bilo bi prelepo, če bi treščilo v hlev ali v hišo.

»Treskalo bo, pa če bi se nobenega strela ne izognila, mene se bo. Kaj se hoče! Imam pač smolo.«

Vas se je prej potopila v temo kakor navadno in od daleč se je že slišalo votlo grmenje. Nevihta se je vedno bolj bližala, privihrala je pa čez Vrtačo šele ponoči in divjala, kakor bi hotela vso svojo jezo stresti nad ubogo Orehovco. Bila je pa bolj suha jeza. Samo enkrat je priletela huda pa kratka ploha, ki je prav tako mahoma nehala, kakor se je začela. Zato je pa toliko bolj treskalo in grmelo.

Gobec je stal pri oknu in gledal, kako so na nebu sikale ognjene kače.

»Če bi vsaj ena švignila dol in udarila, kamor koli že, ali v hlev ali v hišo.«

Čakal je in čakal, kakor svoje dni Baalovi svečeniki na gori Karmel, kdaj bo padel ogenj z neba. In že se je zdelo, da ga tudi on ne bo pričakal. Proti polnoči se je pomaknila nevihta čez gore dalje proti severu in ognjene kače so bile vedno redkejše, dokler niso popolnoma izostale. Tudi grmenje je za nekaj časa ponehalo. Naenkrat pa je tako vsekalo, da je Gobec kar odskočil od okna. Takoj nato se je zunaj že posvetilo.

Gobec je bil v trenutku pred hišo, kjer je bilo popolnoma svetlo, kajti hlev je že gorel ko bakla. Srce mu je kar skakalo od veselja.

»Anica!« je zaklical v vežo, »hitro, pridi dol, treščilo je, hlev je že ves v ognju. Teci v svinjak in izpusti prešite!«

Kmalu je bila vsa živina na varnem, krava, konj, trije prasci in ena svinja. Vse drugo je bilo na planini. Perutnina se je pa kar sama rešila. Delala sta mirno in tiho, ker sta bila prepričana, da je ta požar za Gobčeve velik blagoslov. Ogenj se je polastil vse strehe, planil v svist in že silil v hlev, ko sta oče in hči še čisto sa-

Ilustracije in klišei dajo reklamni šele pravo lice. Za reklamno vrisokih nakladah uvažujte samo offsetni tisk, ki je danes izmed vseh najcenejši!

Kameno tisk
Knjigotisk - Bakrotisk - Klišarna
Litografija
Fotolitografski oddelek, kjer je atelje za barvano fotografijo v naravnih barvah

LJUDSKA TISKARNA
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6

ma stala na cesti in zasledovala iskre, ki so se usipale na hišo.

»Kaj mislite, ata, ali se bo vnela streha? Škoda, da jo je dež zmočil.«

»Bodi brez skrbi, da se bo! Deske so samo na vrhu nekoliko mokre in se bodo v tej vročini, ki puhti od hleva sem, hitro posušile, potem bodo pa gorele ko smola.«

»Nekaj bi pa le rada pobrala iz hiše, praznjo obleko, kake spominke in drugo tako drobnarijo.«

»Prav, pa znosi vse to ven, da ne bodo rekli, da nisva skušala rešiti, kar se je dalo. Pa res, dobro, da sem se spomnil, na najvažnejše bi pa kmalu pozabil.«

S temi besedami hiti v hišerno, se tam preobleče in preobuje v boljše, potem pa zleze pod posteljo. Imel je pa precej opraviti, preden je vzdignil desko, pod katero je bil skrit njegov zaklad, majhna ročna blagajna. V nji je bil zaprt »maček«, z njim vred pa nekaj važnih listin, med katerimi je bila po njegovem mnenju najvažnejša požarna polica.

Ko se je izvalil izpod postelje, je počasi vstal, si obrisal potno čelo in globoko vzdihnil.

»Ta bi bila pa lepa, če bi ostalo to v ognju.«

Nato je pogledal po sobi, če bi bilo še kaj takega, kar bi bilo vredno rešiti. Ker pa ni nič našel, zapre luč, stisne pod pazduho blagajno, odide na cesto in sede na hidrant. Ko je pogledal na streho, je z veseljem opazil, da se deske od vročine že suše.

Medtem je Anica pridno nosila iz hiše boljše obleko in jo obešala na drevesa, ki so bila najbolj od ognja oddaljena. (Nadaljevanje sledi.)

Izhaja dvanaestkrat na leto. Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 0.40 Lit, za vse ostale 6 Lit.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19. Telefon 30-21.